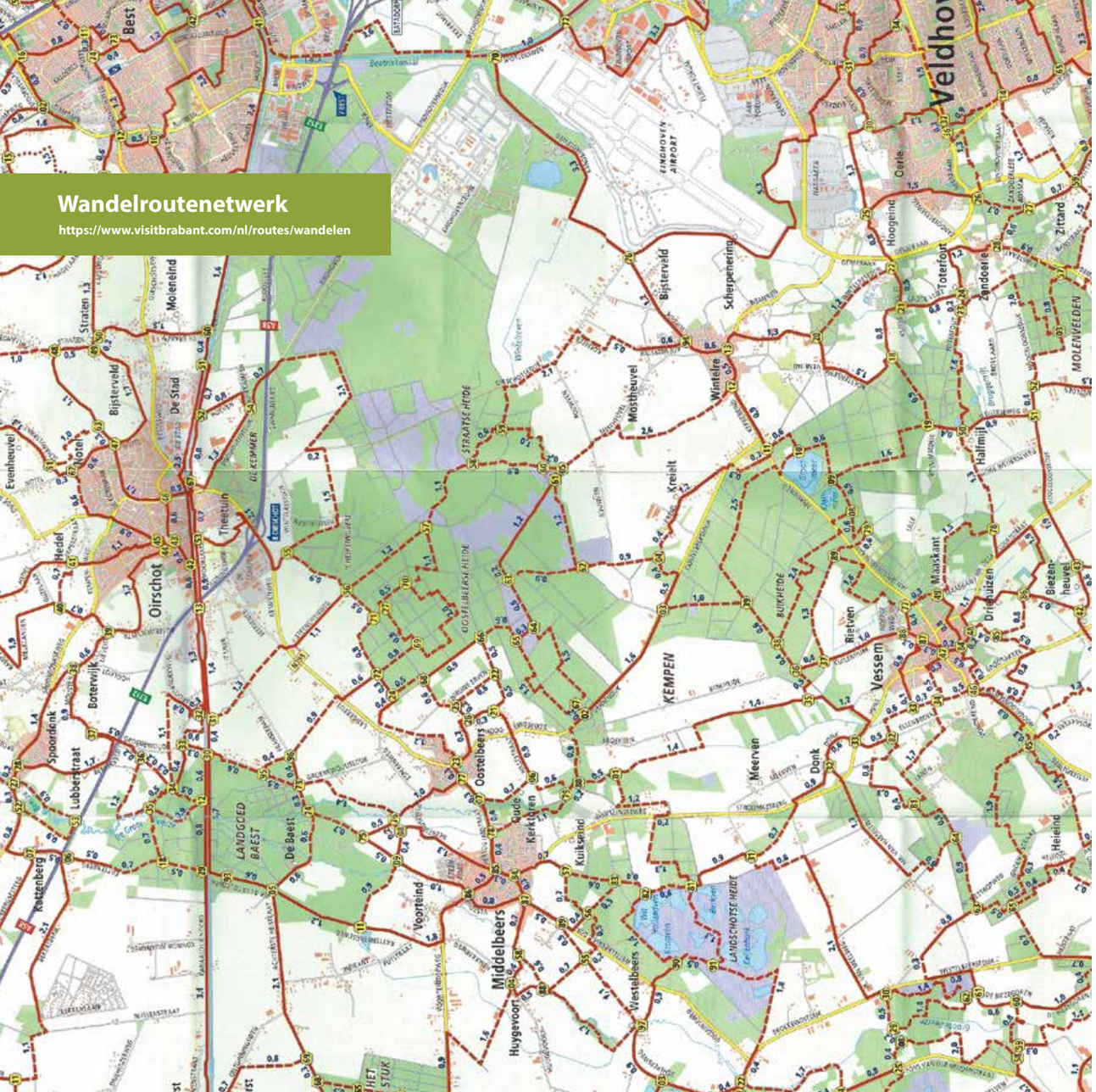
Leve De *Kleine Beerze!*

Hoe een Brabantse Laaglandbeek Boer, Burger en Beleid in transitie kan verbinden

Monique Leesberg & Ria Bernards

Wij leven niet in een tijdperk van verandering,
maar in een verandering van tijdperk.

Jan Rotmans

Inhoud

Aanleiding 15
Inleiding 16

I. Kennismaking met de Kleine Beerze
Gebiedspaspoort 28
De Kempische mens, materieel en immaterieel erfgoed
Archeologie en historie 50
Monumenten, gebouwen 54
Groen erfgoed 60
Cultuurlandschap 68
Kunst in het landschap 70
Erfgoedzorg, Musea 74
Gilden en verenigingen 77
Tradities en feesten 81
Leven in de Grensstreek 84
Wat tekent de Kempische mens? 93
Verplaatsen door het gebied 96
Leren is investeren 110
Boeren is een vak 113
De markt op! 139
Natuur en Water, belangrijker dan we dachten 148
Kempische gastvrijheid en welbevinden 152
Wonen in het buitengebied 162
Lonken naar de stad 170
SOK 'De Levende Beerze' als gebiedsontwikkeling 174

II. Nieuwe tijden: Kleine Beerzedal in beweging
Veranderende wereld en antwoorden uit de streek 176
Inzetten op techniek en innovatie 190
Inzetten op de regio 196
Inzetten op waardevermeerdering 206
Inzetten op een andere bedrijfstak of omschakeling 210
Inzetten op biologisch 224
Inzetten op kringloop en natuur 230
De keten moet transparant zijn 240
De rol van de burger/consument 244
Samenwerking op weg naar kringlopen 246

III. Kleine Beerzedal op weg naar de toekomst 250
Nieuw elan in de Kempen: 'de Levende Beerze als Katalysator' 253
Nieuwe samenwerking: de vijf transitiekrachten: KB5 260
De rol van het beleid 276
De rol van de participerende burger 294
Gebiedsontwikkeling na de SOK 296
De Kleine Beerze als kanjer van zelforganisatie 298

Nabeschouwing, Opdracht en Aanbeveling 300
Verantwoording, Literatuur en Verwijzingen 302
Colofon 304
Dank 306

Herinrichting beekdalen

Integrale aanpak, doorkijkje Omgevingswet

Historisch perspectief

Ooit was het de bedoeling dat het hele stroomdal van de beide Beerzen, inclusief de Pielis, heringericht zou worden volgens een model van robuuste verbinding en integrale gebiedsontwikkeling. Iedereen zou betrokken worden. Maar beleid kan wispelturig zijn. De beleidsurgentie 'robuuste verbinding' verviel en bijbehorend budget ook.

Ambitie behouden

Provincie Noord-Brabant wist eigen geld vrij te maken om de ambitie overeind te houden in de vorm van het Ondernemend Natuur Netwerk Brabant. Er kwam een streefplan ONNB*, dat ingevuld wordt met lokale initiatieven. Voor de Kleine Beerze werd het integrale karakter aangehouden, zodat alle gebiedspartijen hun inbreng en ondersteuning voor de plannen kunnen geven.

Burgerparticipatie is hierbij heel belangrijk. Enerzijds in de vorm van particuliere initiatieven, anderzijds in de vorm van bewonerssessies om de plannen samen te verfijnen. Bewoners worden waar mogelijk meegenomen in het proces, zodat zij met hun initiatieven aan kunnen sluiten bij de nieuwe toekomst van het beekdal.

Vooroplopend in procesaanpak

Het gebiedsproces 'De Levende Beerze' draagt alle kenmerken van de nieuwe Omgevingswet in zich. Niet langer worden de plannen als met een stoomwals over het gebied uitgerold, maar de planvorming gaat steeds op zoek naar draagkracht onder de bevolking en de stuwkracht van particulier initiatief. Er moet vooral ruimte zijn voor nieuwe samenwerkingen en experiment.

Nieuwe kansen zoeken

Stromingen die zich inzetten voor vernieuwing kunnen ook nieuwe impuls geven aan de motor van het gebied, de inkomens van de gezinnen. Welke transities passen bij de Kleine Beerze, wat willen we met Energie, Toerisme, Landbouw...? Waar steken we energie in? Kunnen we nog aansluiten bij de motor van het Van Goghpark?

Om vooruit te kunnen kijken is het goed eerst om te zien naar wie we zijn en waar we vandaan komen. Hoofdstuk 2 gaat uitgebreid in op de schatkist van de Kleine Beerze en het raadsel wie nu eigenlijk de Kempenaar is.

Zal het weer mogelijk worden?
Tobbevaren, paling vangen,
met blote voeten vlotten bouwen in de beek?

* ONNB: Ondernemend Natuurnetwerk Brabant beoogt een extensieve bufferzone tussen natuur en landbouw

Extensief landgebruik

De plankaart hiernaast, uit de herziene Samenwerkingsovereenkomst 'de Levende Beerze 3.0', was uitgangspunt voor verdere planvorming. Op deze plankaart kun je de ambitie aflezen om voor beide Beerzen meerwaarde te vinden in een verbrede extensieve zone rond de beek, aangeduid met blauwe lijntjes. Daar wordt ruimte gezocht voor bedrijven om zich meer te richten op natuurinclusieve bedrijfsvoering. Dat kan ook met neventaken, of door omschakeling naar bedrijfstakken met minder impact op natuur en milieu.

Flankknopen

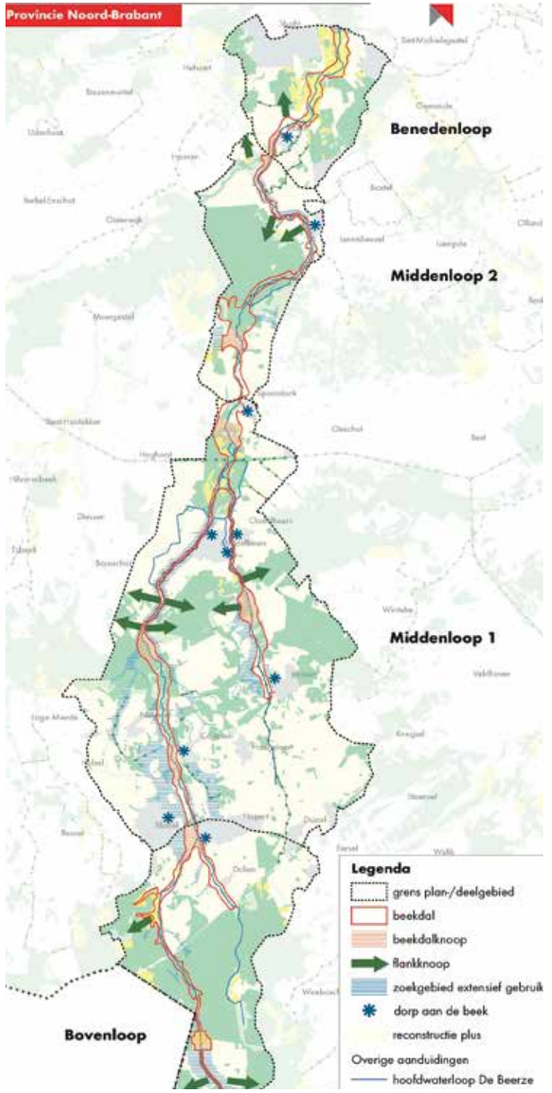
De groene pijlen staan voor flankknopen op de overgang van het beekdal naar bos of heide. Hier wordt gezocht naar mogelijkheden voor uitwisseling van soorten tussen heide en beekdalen. Te denken valt aan een concentratie van landschapselementen, extensief gebruikte percelen en agrarisch natuurbeheer.

Dorp aan de beek

De blauwe sterren duiden op locaties waar gezocht wordt naar mogelijkheden om de beek dichterbij de mensen te brengen en de bevolking meer te betrekken bij de beek.

In Vessem is een initiatief geboren voor een dorpsmoestuin met voedselbos. Water speelt een voorname rol in dit plan. Er is veel ruimte voor sociale interactie en mensen worden nadrukkelijk betrokken bij de uitvoering van de plannen.

Zal het mogelijk worden weer paling te vangen en met blote voeten vlotten te bouwen in de beek?

Structuurvisiekaart uit SOK 'de Levende Beerze' 3.0, dd. 2013, voor het hele Beerzedal

2. Erfgoed, wie is de Kempische mens

Archeologie en historie vertelt ons wie wij zijn

Bij de herinrichting van de Kleine Beerze ter hoogte van Hoogeloon werd in 2008 een bijzondere bodemvondst gedaan. Tien fraai bewerkte hielbijlen uit verschillende streken duiden op hoogstaande cultuur en vroege sociaal-economische interactie. De bijlen zijn gedateerd in de bronstijd, zo'n 3500 jaar geleden. Omdat ze fraai bewerkt waren met exotische patronen en omdat de bijlen begraven waren in een bron wordt aangenomen dat dit een rituele betekenis had.

Nog oudere sporen

In de nabije omgeving zijn verschillende grafheuvels aangetroffen. Ze zijn zo'n 3000 jaar oud. Helaas zijn verreweg de meeste sterk aangetast.

Romeinen

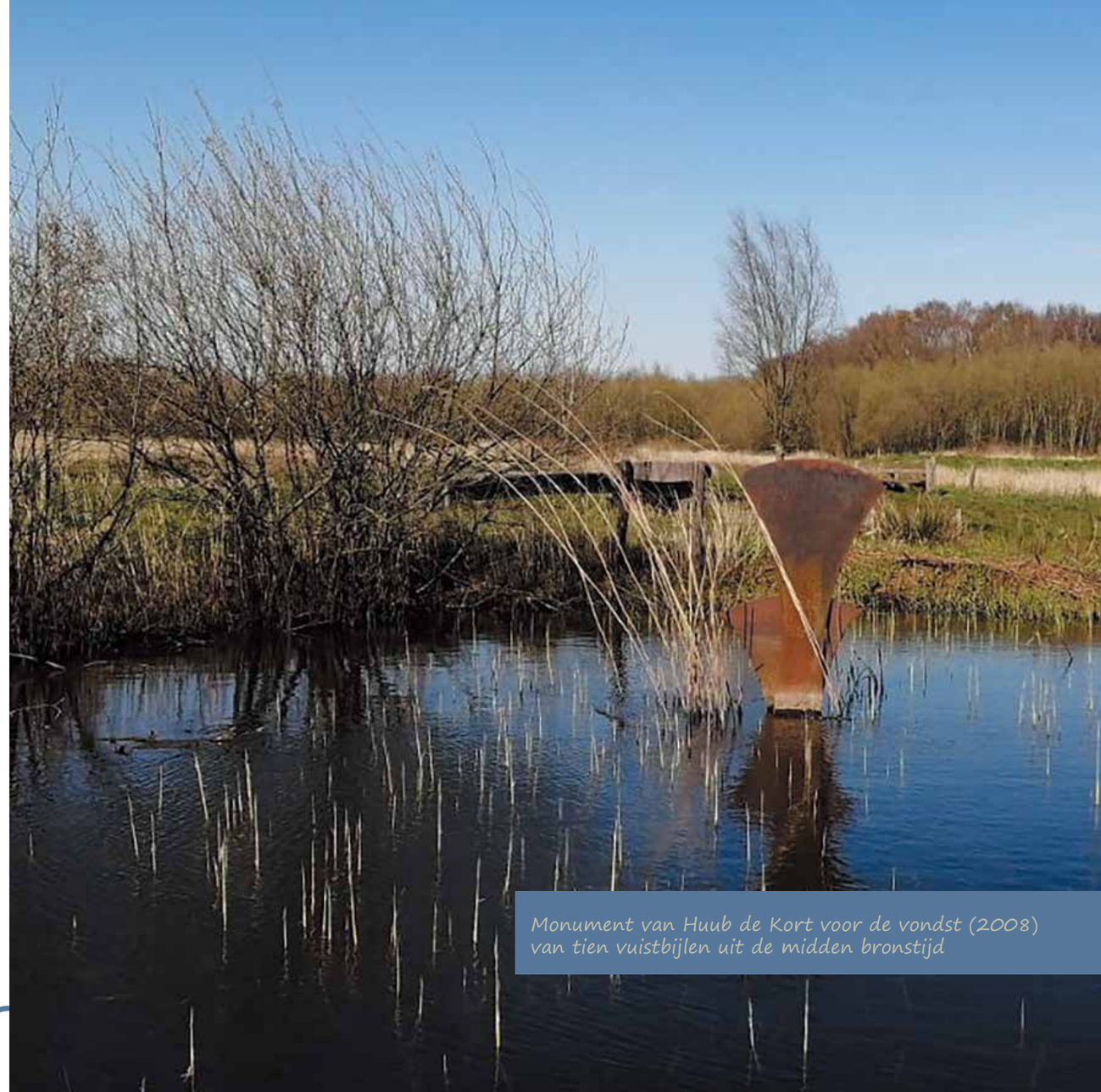
Daar, bij Hoogeloon, daar heb je zo'n bijzondere plek in het landschap, waar stromend water en hoger gelegen gronden dicht bijeen te vinden zijn. Hier is nog veel meer herinnering in historisch erfgoed te vinden. Sporen van een voorde waar vee doorheen gedreven werd. Een Romeinse brug, ja, zelfs een rijke Romeinse villa!

Zichtbare herinneringen

Vroege bewoners wisten deze plek te vinden. Er konden zich hoge beschavingen ontwikkelen, maar de andere zijde van de medaille staat ook nog helder voor de geest. Droge zandruggen, schrale heide, verraderlijke moerassen. De mensen leden bittere armoe. In het zweet des aanschijns wisten boeren het land vruchtbaar te maken, waardoor de bevolking kon toenemen. Bijzonder gaaf bewaard oud cultuurlandschap is te vinden op de landgoederen, de Maaskant, de Spekdonken en het Molenbroek, en vergeet niet de bolle akkers.

Nog steeds leren we veel van sporen in het landschap, wegenpatronen en bouwwerken, kunst en markeringen in het landschap. Ze herinneren ons aan onze afkomst en wie we zijn.

Tien fraai bewerkte hielbijlen uit verschillende streken, fotograaf onbekend

Monument van Huub de Kort voor de vondst (2008) van tien vuistbijlen uit de midden bronstijd

d'Ouwe Toren, Oostelbeers, verlaten op de bolle akker, markeert hij de plek waar het dorp ontstaan is
De 'nieuwe kerk' in Oostelbeers is inmiddels ook aan de eredienst onttrokken

De Beerzen, land van stromen te voet

Alleen waar je te voet was ben je werkelijk geweest

Wauw! We zijn er nog steeds stil van...
Het gaat echt gebeuren. Samenwerkingsovereenkomst 'De Levende Beerze' is niet over één nacht ijs gegaan. Er is jarenlang getekend, gerekend en overleg geweest met betrokkenen. Iedereen heeft meegedacht. Er zijn plannen gemaakt, dromen verstoord, er is pijn geleden. Maar hoe gaaf gaat het hier worden??! Onvoorstelbaar...
Wij zijn benieuwd hoe de mensen het nieuwe beekdal gaan adopteren, en nieuwe kansen gaan ontwikkelen.

We bereiken de bosrand achter vakantiepark Kempenzoom. Hier boort de beek zich door de Midden-Brabantse Dekzandrug. In het verleden heeft de molenaar van de Muystermolen handig gebruik gemaakt van de barrière van de zandrug. Hij kon er 's winters het water van de Kleine Beerze opstuwen om waterkracht aan zijn molenrad te geven.

In het bos wordt de Kleine Beerze straks door de oude meanders geleid. De nieuwe meanderende bosbeek wordt over de hele lengte geflankeerd door een overstromingsgeul. In natte perioden kan het overtollige water dan toegang krijgen tot die geul, via een stuw aan de bosrand.

Bij de plek van de Muystermolen staat nu een bankje om even te bekomen van al deze plannen. Daar komt ook een kunstwerk. Je kunt straks in beide richtingen mooie lusjes langs het water wandelen. Zowel vanuit oost als vanuit west loopt er nog altijd zichtbaar een 'Watermolenweg' naar deze plek. Daar komt een nieuw 'heidecorridor-fietspad' over te lopen, richting Oirschot en Landschotse Heide.

De plankaart vertelt dat hier opnieuw een molenvijver ofwel molenweijer wordt aangelegd, met een houten weijerbrug. Wij berekenen dat er nog eens twee bruggen nodig zullen zijn om met de nieuwe fietsroute de beek en de hoogwatergeul over te kunnen steken. Drukbezochte plek wordt het. Goed dat er ook een infopunt komt!

Laten we verder gaan, hier en daar ontdekken we oude meanderresten in het bos. Daar keert de Kleine Beerze straks terug. Kijkend naar de diepe stroomgeul ten opzichte van de bosmeanders begrijpen we wel dat de hydrologie van het natuurgebied zal verbeteren.
Ja hoor, het houten mannetje zit nog altijd in de boom met zijn verrekijker. Wij groeten en vervolgen ons pad.
We steken de Hillestraat over. Waar het bosje ophoudt

Zonnebloemen voor de vogels, Molenbroek

De stuw ter hoogte van de Molenbroekseweg

Een bankje herinnert aan de Muystermolen

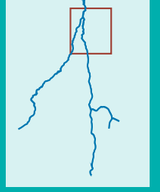

De stroom wringt zich door de Dekzandrug

Traject Noord: Molenbroek tot 'Loevestein' op Baest

zien we de splitsing van de stroom in een bosbeek en een omleidingskanaal. De waterhoeveelheid, het debiet, wordt er gereguleerd door het zogenaamde waterverdeelwerk. Hiermee wordt de waterstroom verdeeld over de bosbeek en het kanaal, zodat het verderop gelegen Landgoed Baest verzekerd is van voldoende water, zonder overstroomd te raken. Overtollig water wordt om het Landgoed geleid. Zo!

Wij volgen de bosbeek. We zijn verrast, nooit geweten dat je hier kunt wandelen! Dit beektraject heeft de allure van Landgoed Baest, het is wonderschoon! Dit moet een stukje ongeroerd beeklandschap zijn. In de overhangende oever herken je de uitslijtende werking van het water in de buitenbocht. Hier kon wel een ijsvogeltje broeden.

Om niet over particulier terrein te hoeven leidt het pad ons verderop langs het zandpad naar de alleenstaande 'Oude Toren' van Oostelbeers. Wij knikken beleefd en vragen ons af wat de ontwikkeling is waar de plankaart op doelt. Aangekomen bij de Andreasstraat kunnen we het zoeken naar het pad bij de molen snel opgeven, want dat is er niet. Zou het echt ooit werkelijkheid worden?
We volgen het omleidingskanaal. Zou dat lukken? We lopen over de westelijke kanaalwal met bloeiende kruiden. De lucht is coronablauw, zonder vliegtuigstrepen.

Ook hier genieten we van kleurige bloemstroken van de Landcoöperatie, compleet met fouragerende insecten. We nemen het bruggetje naar de oostelijke wal en volgen die tot de Neereindseweg. Gauw rechtsaf, naar de beek terug. Verderop komt ze bevallig aangeslingerd, door nieuw plasdrasgebied, maar we kunnen er niet bij vanwege hekken met amfibieënstroken. Het lijkt ons het beste links de Baesterdijk in te slaan. Daar passeren we opnieuw de gekooide Kleine Beerze, maar verderop kunnen we rechts, langs het omleidingskanaal. En daar is ze weer, de Kleine Beerze. We staan even te kijken naar de constructie die de beek onder ons pad en onder het kanaaltje door leidt: de wet van de communicerende vaten natuurlijk, maar toch... Mijnheer Jan Hein heeft goed op Baest gepast!

Wij volgen het kanaal. Linksaf Groenewoudseweg, weer links de Van de Mortellaan. Vanaf de brug kunnen we de beek volgen door oud boslandschap, tot aan de samenvloeiing met de Groote Beerze.
De tocht langs de Kleine Beerze is volbracht.

Waterverdeelwerk, Middelbeers

Plasdras vanaf de Neereindseweg

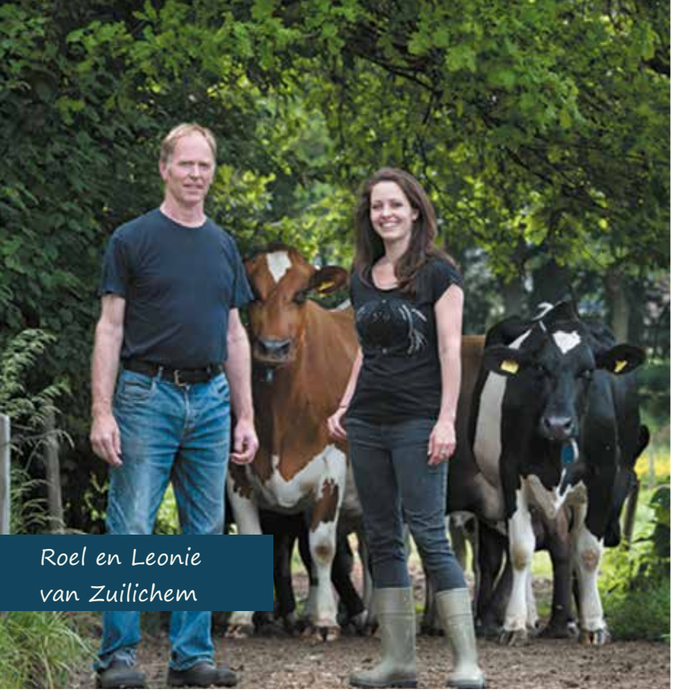

Statige lanen maken sfeer op Baest

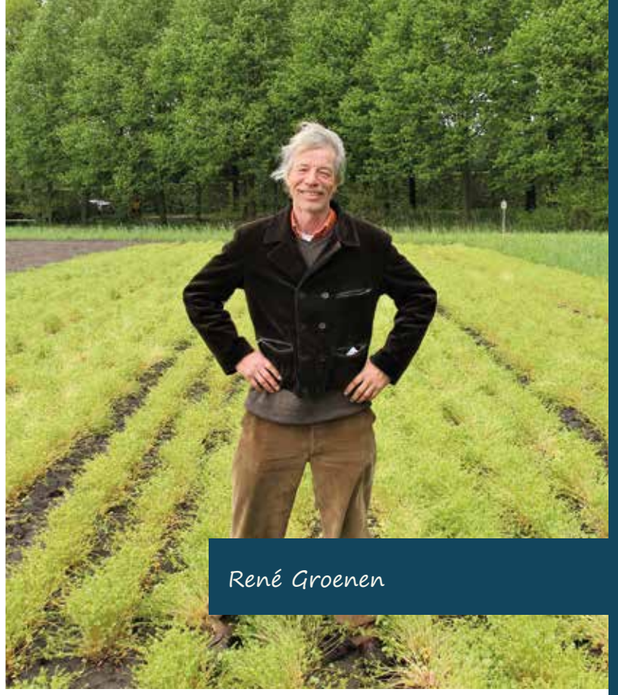

Loevestein, samenvloeiing van beide Beerzen

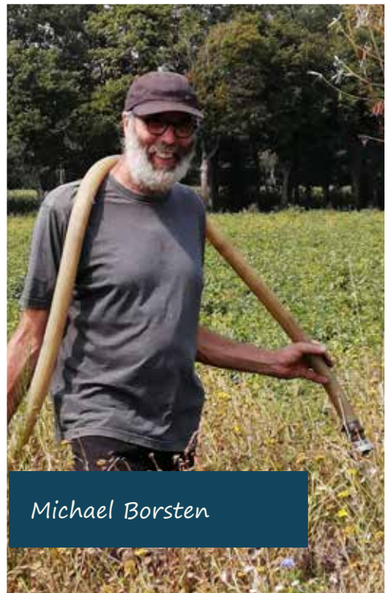
Roel en Leonie van Zuilichem

René Groenen

John en Franca de Beijer

Michael Borsten

Frans Kuijpers

Trotse Boerenstand

Grote successen vaderlandse Land- en Tuinbouw

Ondersteund door de Wageningen University & Research (WUR), groeilichtconcepten van Signify en Seed Valley Enkhuizen is Nederland als klein land opgeklommen tot een gerenommeerde voedselproducent. Er wordt gesproken van de tweede voedselexporteur van de wereld, ofschoon die score wel wat geflatteerd is door een eveneens hoge import.

Brabant presteert het om 15% van het Bruto Nationaal Product (BNP) bij te dragen aan onze welvaart en is daarmee de derde provincie van het land.

Wereldspeler of toch maar niet?
Welke rol kunnen we spelen op het wereldtoneel?
Met de groeiende wereldbevolking en de klimaatverandering komt de voedselproductie steeds meer onder druk te staan. Voldoende goed voedsel is een cruciale geopolitieke factor. Wie heeft de grond, wie heeft de bronnen, fosfor, water...?

Louise Fresco, voorzitter van de WUR, benadrukt het belang van de regionale voedselproductie. In lijn hiermee kunnen we ons beter inspannen om Europa zelfvoorzienend te maken voor basisvoedsel, aldus Jacco Geurts, tweede kamerlid CDA. De oplossing tegen de migratiegolf uit Afrika is niet om vlees te exporteren naar Afrika, maar verbetering van de productie en de infrastructuur daar.

Jonge boeren zijn zelfbewust en ambitieus

Mondiaal wordt de beschikbaarheid van bronnen een belangrijke beperkende factor. Wij zijn met ons hoge kennisniveau goed in het realiseren van een hoge opbrengst met inzet van minimale middelen. Met name de glastuinbouw is een meester in het efficiënt omgaan met schaars wordend water. Ook inzet van onze kennis van infrastructuur en logistiek kunnen een bijdrage leveren aan oplossingen voor het voedselvraagstuk.

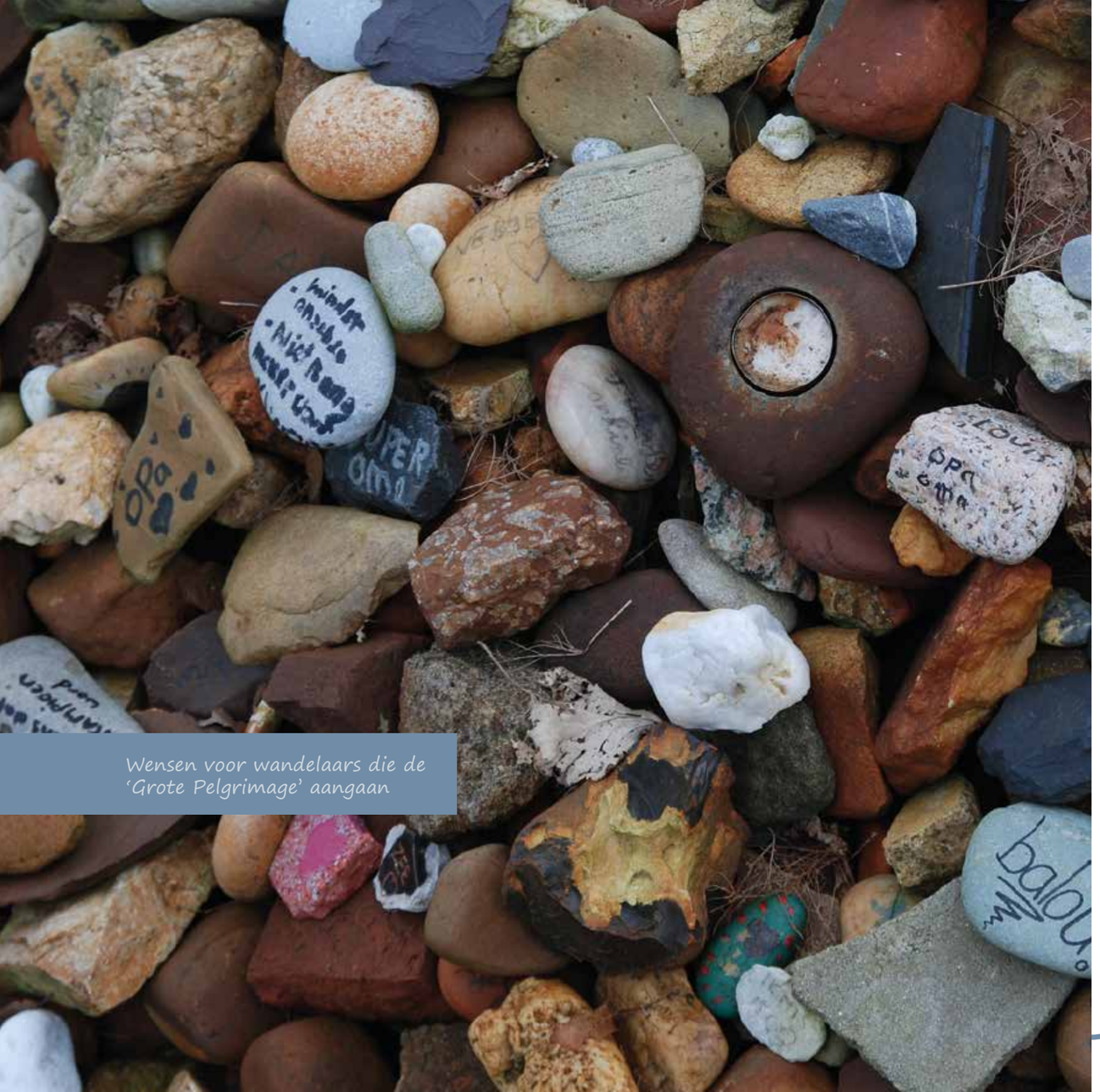
Kringlopen
Het is complexe materie. Met plantaardige eiwitten kunnen we veel meer mensen een volwaardige voeding bieden dan met dierlijke eiwitten. De stad Rotterdam kan zich voeden met 3000 ha. landbouwgrond op basis van plantaardige eiwitten. Voor voedsel uit dierlijk eiwit zou 70.000 ha. nodig zijn. Dat is veelzeggend!

De waarde van voedsel is aan een herwaardering toe

Gezonde, voedzame voeding gaat heel belangrijk worden

Toch is de voetafdruk van de veganist weer groter dan die op basis van circulaire landbouw. Afvalstoffen van het ene proces worden daarbij ingezet als bron voor andere processen. Dierlijke mest op een gezonde manier inzetten als bodemverrijker, in combinatie met gewasresten voor de structuur. Varkens gedijen op allerhande restproducten, zij kunnen kringloopvee bij uitstek zijn.

Het ministerie van LNV gaat er in haar visie 'Waardevol en Verbonden' vanuit dat duurzaamheid het best gediend is met hergebruik en gesloten kringlopen.

Wensen voor wandelaars die de 'Grote Pelgrimage' aangaan

Tot rust komen in de Kempen

Helend landschap

'...dan denk ik aan Brabant, want daar brandt nog licht', zingt Guus Meeuwis. De Brabantse gastvrijheid is spreekwoordelijk. Bourgondisch Brabant is goed voor rust en een beetje verwennerij. Heel welkom in deze tijd.

Een verborgen schat

Zo klein is die Kleine Beerze met haar 20 km hemelsbreed toch niet. Wie de slingerende oevers in één dag wil volgen moet vroeg opstaan. Het is de bescheidenheid van de streek, die het beekdal haar menselijke maat geeft.

Het dal van de Kleine Beerze voegt nog iets toe aan de bourgondische gastvrijheid, misschien moet je even zoeken, des te intenser kan de ontdekking zijn.
Het is de zorg en de aandacht van de bewoners voor het welbevinden van de mens. De Pelgrimshoeve heet je welkom op 'een pleisterplaats om tot innerlijke rust te komen'. Op Baest noemen ze het 'Rust, Stilte en Contemplatie'.

Jezelf zijn

Wie het Dal van de Kleine Beerze bezoekt vindt geborgenheid, je mag jezelf zijn en je wordt niet weggekeken, zelfs niet als de klok al een beetje boos begint te kijken.

Belangstelling voor het welbevinden van de ander is een intrinsieke kwaliteit, die niet op de voorgrond treedt, maar des te weldadiger over je heen vloeit.

Helend landschap

Het vriendelijke landschap, de slingerende beek, kleine verrassingen achter elke meander, een bankje voor de vermoeide wandelaar, een knapzakje voor onderweg, een ijsje op de hoek, de verhalen die je pad kruisen, cultuur in de dorpen, een terrasje dat je welkom heet en tegen de avond een voedzaam maal. Het dal van de Kleine Beerze laat je beleven waar het echt om gaat.

Wie meer wil kan zomaar binnenlopen op Pelgrimshoeve Kafarnaüm, waar een luisterend oor wacht.

http://www.pelgrimshoevekafarnaum.nl

Kempisch wonen in een wereldregio

een bijdrage van Theo Hendriks

In de regio rond De Kleine Beerze is Theo bij de meesten bekend als stedenbouwkundige voor de gemeente Eersel. Hij is erg betrokken bij het proces 'Leve de Kleine Beerze!' en stuurde deze bijdrage in op persoonlijke titel.

De gemeente Eersel gebruikt bovenstaande slagzin in haar logo. Een stelling waar de gemeente trots op is.

Hoe moet je deze slogan interpreteren? Dat de Kempen onderdeel uitmaakt van een wereldregio? Dat het mooi wonen is in de Kempen? Of dat het wonen in de Kempen echt anders is dan elders? Ik denk dat het allemaal waar is. Wonen in de Kempen heeft iets specifieks en daar zit nou ook het venijn als het gaat om op een juiste wijze invulling te geven aan deze slogan.

Eenheidsworst

Wonen is sinds het ontstaan van de Woningwet in 1903 in Nederland behoorlijk generiek aangepakt. De bouw is genormaliseerd in maatvoering, stedenbouwkundige opzet en architectuur. Dit heeft van het Nederlandse woningbouwlandschap een eenheidsworst gemaakt. De uniforme aanpak, evenals de landinrichting, is in de Kempen pas in de jaren vijftig doorgedrongen. De bloemkoolwijk in Eersel, of de stempelwijk in Bladel, je komt ze in heel Nederland tegen. Weinig Kempisch dus. En natuurlijk heeft alles zijn reden en moet je de woningbouwontwikkelingen in de tijdsgeest van rationaliseren en uniformeren plaatsen. Maar bouw je dan aan de Kempische identiteit? Dat is een vraag die mij permanent bezighoudt.

Kempische identiteit

De Kempen is qua oppervlakte een groot gebied wat voor ca. tweederde op Belgisch grondgebied en voor ca éénderde op Nederlands grondgebied ligt: De Brabantse Kempen. Wat de Brabantse Kempen uniek maakt is dat het een streek is die uit een dorpen- en gehuchtenlandschap bestaat. Steden komen er van oudsher niet voor. En laten die dorpen en gehuchten niet vanuit een planmatige opzet zijn gebouwd, ze zijn in het landschap ontstaan. Vaak langs een handelsroutes of aan beekdalen, waarin inwoners een aantrekkelijke vestigingsplek vonden. Het landschap gaf ruimte om te wonen.

Maatschappelijke waarde

Vanuit het huidige beleid wordt wonen vooral als een 'rode' toevoeging in het landschap gezien. Deels terecht, want het landschap is een kostbaar en kwetsbaar iets. Anderzijds ook niet omdat wonen meer is dan het stapelen van bakstenen. Als we wonen als een sociaalmaatschappelijke toevoeging in het landschap gaan beschouwen en het gaan benaderen als een maatschappelijke meerwaarde, die een interactie aangaat met het landschap, dan wordt wonen mogelijk niet alleen als een rode toevoeging gezien.

Kempen in transitie

Het Kempisch landschap heeft te maken met een transitie die vergelijkbaar is met de ontginning van begin vorige eeuw. De maatschappelijke urgentie op diverse thema's is groot. Denk hierbij aan: klimaatadaptatie, stikstof, grondwaterkwaliteit, vergrijzing, teruguitgang van de biodiversiteit en het stoppen van veel agrarische bedrijven. Daarnaast is de volkshuisvestelijke opgave in deze 'wereldregio' erg groot.

Door wonen te verbinden met het landschap is het mogelijk om meerdere urgenties aan te pakken. Geen sectorale, maar een gebiedsgerichte benadering, dat maakt het mogelijk om Kempisch wonen in een wereldregio op een betekenisvolle manier vorm te geven. De Kempen is een innovatieve regio en daar zit ook de kracht. Zoals Wim van de Leegte ooit zei: 'zonder de Kempen geen Brainport'.

Ontwerpprincipes voor Kempisch wonen in een wereldregio:

- Wonen in en met het landschap, invulling geven aan 'inclusief'
- Kleinschalig qua opzet, locaties verbinden met de omgeving
- Lokale tradities, aansluiten op het Kempisch DNA
- Ruimte geven aan technische en sociale innovaties

Gebiedsontwikkeling, zoals de 'Leven-de Beerze', maakt een gebiedsgerichte aanpak makkelijker en vormt hiermee de basis voor een stukje ontwikkelingsplanologie zoals wordt bedoeld in de Nieuwe Omgevingswet.

Met de slogan 'Kempisch wonen in een wereldregio' kan vorm worden gegeven aan de identiteit van de Kempen en invulling worden gegeven aan antwoorden om de urgenties in het gebied aan te pakken. Kempisch wonen vormt hiermee een kans om vorm te geven aan de toekomst van De Kempen!

Theo Hendriks

Kenmerkende langgevelboerderij langs een dorpse klinkerweg, met als nieuw ikoon de Vessemse keien

II. Kleine Beerze, beekdal in beweging

Veranderende wereld: crisis en antwoorden uit de streek

Zijn er werkelijk mensen die de krant niet meer openslaan vanwege de stortvloed aan slecht nieuws?

Misschien is dat verleidelijk want het lijkt soms wel alsof de toekomst op ons loert met één groot doemscenario. De problemen stapelen zich op. Oplossingen op de schaal van onze leefwereld lijken geen invloed te hebben. Het gaat om mondiale problematiek die keihard, als een onafrembare trein, in volle vaart tegen een muur op dendert.

Even slikken:
Opwarming / zeespiegelstijging / verzilting / drinkwaterschaarste / verdroging / wateroverlast / verschraling biodiversiteit / uitputting bodem / landhonger / uitstoot van CO2 / stikstof / uitputting bodem, grondstoffen / energietransitie / overschotten / tekorten / voedselkilometers / prijzen onder druk / plagen / ziektes / dierziekten / Q-koorts / de coronapandemie....Hou maar op, hou op, sla die krant maar dicht, kunnen wij er wat aan doen???!

Alle sectoren lopen vast, we vergiftigen onze wereld en blijven alleen achter.

Houdgreep

Je raakt nooit gewend aan de records van slecht nieuws, die elkaar onophoudelijk aftroeven. Maar toch draait de wereld door. Pas als het om een epidemische ziekte gaat, dan ligt opeens de hele wereld in de houdgreep. De coronapandemie laat ons onze kwetsbaarheid zien. We moeten maatregelen slikken, die we niet voor mogelijk gehouden hadden. Is dit een tijdsgewricht?

Kantelpunt

Velen geloven dat we op een kantelpunt zitten. Hier worden we later op afgerekend. We moeten nu handelen om meer schade te voorkomen! Wat is er nodig?

Complexe balans

Als een nieuweling zich waagt in een systeem dat in evenwicht verkeert, dan wordt de indringer onmiddellijk belaagd door een gulzig leger predatoren. Dat leger is er niet op uit om de nieuwelingen uit te roeien, maar ze vreet ze net zo lang op, tot er een nieuw evenwicht is.

Met die balans is iets aan de hand. Indringers veroorzaken explosies! Een klein stekelig rupsje en een bijtgrage spinachtige bezorgen ons hevige overlast. Als het om sprinkhanen gaat dan kun je misoogsten en honger verwachten. Als de indringer ziektes bij zich draagt, zoals de teek, dan wordt het echt vervelend. Waar zijn toch onze buffers gebleven?

Provincie Noord-Brabant stelde grond beschikbaar om de transitie te stimuleren,

hier landkunstproject 'de Kamer van de Kleine Beerze', van Timm Donke en Thieu Custers

Landcoöperatie Dal van de Kleine Beerze

Boeren en burgers, natuurlijk samen

De website laat er geen misverstand over bestaan: 'Leven, wonen en werken in het Dal van de Kleine Beerze is een privilege, vanwege de ongekend mooie natuur, de fijne mensen en onze manier van werken'. Dat belooft een unieke kans voor samenwerking van burgers en boeren.

De plannen voor de inrichting van het beekdal kennen een bewogen geschiedenis onder de naam 'de Levende Beerze'. De eerste samenwerkingsovereenkomst (SOK) dateert van 2009. Deze overeenkomst moest ingrijpend herzien worden toen de 'Robuuste Ecologische Verbindingszone' van rijkswege geschrapt werd. In 2013 kwam een nieuwe versie tot stand. Streven was om de robuuste natuurzone alsnog vorm te geven, in goede samenwerking met boeren en bewoners.

De reeds aangekochte gronden blijven tot de oplevering van het project in de grondportefeuille. Ze zijn beschikbaar voor extentensief gebruik. Dit is de basis voor Landcoöperatie 'Dal van de Kleine Beerze'.

De Landcoöperatie wil een proeftuin zijn, waar boer en burger in gesprek gaan over de toekomst van de streek. Gegeven de integrale opdracht voor het klimaatbestendig maken van het beekdal, de ligging in de Brainport-regio en de herpositionering van de landbouw kan de Landcoöperatie een levend laboratorium zijn voor de transitie van landbouw en samenleving in de streek, op weg naar nieuwe vitaliteit. Dat kan alleen als iedereen meedoet!

Regelmatig worden alle geïnteresseerden uitgenodigd om te komen luisteren en meepraten over de vitale, duurzame leef-, woon- en werkomgeving die we samen willen, als nalatenschap aan de volgende generatie.

Hoe blijft het dal van de Kleine Beerze ook na de herinrichting levendig en prettig om te verblijven?

Onlangs kondigde het bestuur aan dat de Landcoöperatie uitkijkt naar een volgende stap in haar ontwikkeling. Kom en denk mee, er is geen tijd te verliezen!

Opening Dorpsmoestuin en Voedselbos, onderdeel van 'Dorp aan de Beek'. Kinderen in contact met aarde, water, voedsel en natuur, voorjaar 2020

...de dialoog heeft ons hier gebracht...

...en de deur staat open voor alle betrokkenen

Een infopaneel vertelt over de akkerranden van de Landcoöperatie

Dialoog verbindt

Landcoöperatie 'Dal van de Kleine Beerze' heeft de dialoog op gang gebracht in het gebied waar zij haar naam aan ontleent. Zij brengt verschillende mensen vanuit verschillende partijen bijeen in een samenwerkingsverband, een coöperatie. De energie komt van binnenuit!

Inspraak

Iedereen die lid is heeft evenveel inspraak, elke stem weegt even zwaar. Samen worden de verschillende bewegingen in het gebied besproken en samen zoeken we naar oplossingen. De coöperatie brengt mensen samen, de leden zijn geïnteresseerd in elkaars achtergronden en beweegredenen, kijken ook op elkaars erf en achter elkaars voordeur. Dan veranderen stevige standpunten in mensen met een belang en als mensen kun je met elkaar in gesprek. In gesprek kom je tot voorstellen om 'ons' dal van de Kleine Beerze, met projecten in het gebied, toekomstbestendig te maken, voor nu en voor later!

'Voor de pachters als collectief is het een mooie manier om van anderen te leren'

Op naar 2025

De Landcoöperatie zet de deur open om met inwoners, ondernemers, recreanten en alle betrokkenen in de omgeving door te pakken op de reeds ingeslagen weg. In 2025 is het Dal van de Kleine Beerze een gezonde leefomgeving waar het prettig wonen, werken en recreëren is. Het gebied wordt sterker doordat de natuur-landbouwverbinding toekomstbestendiger is en meer verbonden is met de leefomgeving. Doe je mee?

www.dalvandekleinebeerze.nl

'Als groep biedt de Landcoöperatie haar pachters een kans om via boer-burgerprojecten vooruit te lopen op een toekomstbestendige landbouw'

Lange tafels met lekkers voor de gasten

Dialoog op drie niveaus

Cultuur & Grond

Hoe een Brabantse Laaglandbeek Boer, Burger en Beleid in transitie kan verbinden

Cultuur gaat over wie wij zijn en wat wij belangrijk vinden. Een identiteit. Gevormd door de omgeving en de lokale historie, zegt cultuur iets over levensvisie en levenswijze. Schrijvers van dit boek, Monique en Ria, zien in cultuur en grond een bron van inspiratie om het gebied mee op te tillen. Herkenbaarheid is het begin van vindbaarheid en gevonden worden

Met het goudstaafjesspel kon ieder zijn eigen beleving van de waarden van het Kleine Beerzedal inbrengen. Cultureel erfgoed en ook immaterieel erfgoed worden hogelijk gewaardeerd, ook al roept men er niet over

Het begint al in de familieband: iedere familie heeft zijn eigen waarden en normen en wijze waarop men met elkaar omgaat. In onze gesprekken met initiatiefnemers merken wij hoe zaken in familiekring besproken worden en hoe familieleden zorgvuldig meegenomen worden in het bedrijf. Hoe neem je de jeugd mee in jouw verhaal en hoe geef je toch ruimte voor eigen initiatief en inbreng? Hoe bespreek je jouw onderneming? Kijk je vooral naar kansen of meer naar belemmeringen? Heb je een goed netwerk, waar je ideeën kunt testen?

Karaktervolle kernen

Buiten de familie wordt cultuur zichtbaar bij feestelijkheden zoals een kermis, vieringen en festivals. Op initiatief van de bewoners zelf, wordt er van alles georganiseerd waar andere dorpsbewoners bij betrokken kunnen raken.
Zo krijgt ieder dorp zijn eigenheid en wordt het bekend om de dingen die er gebeuren. Zo is Hoogeloon op de kaart gezet met de Zorgcoöperatie. Wordt in Vessem met de kermis de grote boom bij De Gouden Leeuw versierd en krijgt het dorp op eigen kracht een prachtige moestuin met voedselbos aan de beek.

Ieder denkt mee over goudstaafjes voor de 'schatkist van de Kleine Beerze' op de Kleine-Beerze-Koffie-Ochtenden D'n Eigenwijze, febr 2020

Zo heeft Middelbeers een bruisend cultureel leven, met de vele evenementen die het dorp op de been brengen. Zoals in alle kernen is ook in de Beerzen een heemkundekring actief. Zij heeft de ambitie om de Beerzen tot een Jo Gijsendorp te maken, maar je zou net zo goed 'Cultuur'-dorp kunnen zeggen.

Landcoöperatie

Vergeet niet de uitstraling van de Landcoöperatie, die beide kernen verbindt. Brabant kijkt nieuwsgierig mee naar wat hier gebeurt!

Grondgebruik

Cultuur is ook landgebruik: de wijze waarop wij met grond omgaan en 'in Cultuur' brengen. Door boer en burger wordt hier heel verschillend over gedacht, wat dan zelfs nog wel eens wil botsen.

Cultuurverschillen

Ga je verder kijken, dan zie je ook bij organisaties als gemeenten, waterschap en terreinbeheerders als Brabants Landschap een eigen cultuur. Belangrijk om tot elkaar te komen is je bewust te zijn van die diversiteit aan culturen en de aannames die we geneigd zijn te automatisch als waarheden te zien. Zelfs de gebruikelijke taal binnen een organisatie kan een belemmering zijn.

Juist een open houding en die diversiteit beschouwen, opmerken en meenemen voor een rijke open discussie kan zorgen dat ieder zich gehoord voelt en betrokken. Kan inzichten losmaken, die vanuit eigen cultuur buiten beeld geraakt zijn.

Content en een ietsje meer

De 'Kempische mens' wordt verbeeld in de 'Contente Mens', iemand die geniet van het dagelijks leven, hard werkt, maar ook de geneugten van het leven viert. Die het leven graag beschouwt en daar het 'zijne' over denkt. Kan Kabouterkoning Kyrië met zijn hulpvaardige helpers een aanvulling vormen voor het Dal van de Kleine Beerze? De zachtaardige mens met oog voor de ander, die graag iets doet om het lot van een ander te verbeteren?

Kostbaar bezit

Cultuur is als een kostbaarheid, iets om te waarderen, te bewaren, in te zetten, maar ook om met respect te ontwikkelen. Tradities blijven behouden om wat ze zijn en groeien mee met hun tijd, zodat nieuwe generaties zich erbij betrokken voelen en de waarde ervan blijven zien.

Openheid

Monique en Ria hebben dankbaar kunnen putten uit de opbrengst van het goudstaafjesspel bij de Kleine Beerze Koffieochtenden. Hieronder een wens voor het beekdal:

'Wij hopen dat deze open houding naar elkaar blijft en dat ieder zijn rol vindt, om elkaar te versterken en in de eigen kracht te zetten. Samen kunnen we een cultuur losmaken om ons landschap vorm en inhoud te geven. Om te beleven en te genieten, met goede inzet voor ons bestaan als 'Warmhartige, Contente Kempische Mens' in een zich continu veranderende wereld.'

De uitdaging van Renée van Oploo

Iris Hofland, 'De stilte weder lief'

Plaatsing van de 'Kamer'

Voorbereiding Vogelkijkhut, Rebecca OVermann

Timm Donke en Thieu Custers, 'Kamer van de Kleine Beerze'

Beerzedal: Laboratorium voor transitie

Kunstenaars scheppen inspiratie tot omdenken

Veranderen doet pijn!
Verlies van controle kan zelfs een gevoel van onveiligheid geven. En toch is het nodig om continu mee te bewegen met de wereld om ons heen. Niets is voor eeuwig! Verandering is een voorwaarde om de wereld leefbaar te houden, met voortdurend nieuwe vormen en ideeën.

Steeds weer nieuwe plannen in het beekdal van de Kleine Beerze, dat heeft veel op zijn kop gezet. Het helpt natuurlijk niet dat veranderingsprocessen zo lang duren. Ruim 20 jaar overleg, ontwerpen, onderhandelen en ontwikkelen...wat een opluchting als er straks rust in het gebied komt! De contouren worden langzaamaan duidelijk. Nieuwe ontwikkelingen kunnen eindelijk hun weg vinden.

De kracht van kunstenaars
Waar mensen huiverig zijn voor verandering begint het domein van kunstenaars. Zij zijn altijd bezig ontwikkelingen in de maatschappij te verkennen, te beschouwen en te verwerken in hun kunst. Omdenken is hun vak.

Bedrijven en overheden laten zich inspireren door die omdenkkracht om nieuwe processen in gang te zetten. Kunstenaars nemen graag die rol als luis in de pels en net als Tijl Uilenspiegel houden ze nooit op, ons de spiegel voor te houden, die ons bestaan in perspectief zet. Eenvormigheid is star en bewegingloos, juist variatie maakt het verschil! De dialoog is niets anders dan de zoektocht naar verschillende invalshoeken, nieuwe ideeën, nieuwe kansen. De keukentafel is een broeinest! Bij de koffie, tijdens het eten of buurtend in het café worden op een bierviltje ideeën uitgewerkt...ze krijgen vleugels!

Rondom de Kleine Beerze is het niet anders. Landcoöperatie 'Dal van de Kleine Beerze' plaatste symbolisch een picknicktafel op hun 'huisperceel', aan het beekdal in transitie. Projectgroep 'De Levende Beerze' nodigde kunstenaars uit om met hun talenten extra allure te geven aan markante plekken in het beekdal en aandacht te vragen voor het veranderende landschap in de tijd, waar naast boeren, natuur en water, ook recreatie de ruimte krijgt. Een coupe d'amour voor nieuwe ontwikkeling.

> 'Altijd hardop denken!'
>
> Walter Ansems

Samen maken wij de transitie van het beekdal
Tom l'Istelle bouwt voor de plek van de Muijstermolen aan 'De Beerse Strijker'. Rebecca Overmann gunt ons straks het perspectief van de weidevogel in haar vogelkijkhut. Iris Hofland vewijst in metalen bloemvormen naar de natuur. Renée van Oploo daagde de omgeving uit om de waarden van het gebied met haar te verkennen voor haar werk 'Fundament'

Thieu Custers en Timm Donke, maakten de 'Kamer van de Kleine Beerze' van restmaterialen uit de omgeving. Bouwplaats en oude silo vonden zij op het melkveebedrijf van Carel Smulders. Bewoners brachten materialen voor het bouwwerk. De 'Kamer' werd opgebouwd uit wat er al was. Zo vond de afgedankte silo een plek in het coulissenlandschap van de Spekdonken, waar de familie Mijs haar heeft geadopteerd: bijna symbolisch voor de transitie die hun bedrijf doormaakt. Met luisteren, water bij de wijn doen en goede samenwerking zijn zij in staat om óm te denken naar een nieuwe toekomst. Nu nodigen zij de mensen uit om te komen genieten van het oude cultuurlandschap van de Spekdonken. Ook dat is transitie

Leve de Kleine Beerze!!!

Leve de Kleine Beerze!

In ‘Leve de Kleine Beerze!’ geven Monique Leesberg en Ria Bernards een kijkje in de keuken van de gebiedsontwikkeling Kleine Beerze. Zij volgen de loop van de beek en stuiten op verhalen over wat er leeft en speelt in het gebied. Verhalen die verteld worden vanuit de identiteit en kwaliteit van het stroomgebied. En dat levert verrassende ontmoetingen met de bewoners van de streek. Mensen die hier al jarenlang leven en zich onlosmakelijk verbonden voelen met de plek en ze zetten zich daarom ook met kracht in voor de toekomst van de Kleine Beerze. Want een goede toekomst voor de Kleine Beerze is een goede toekomst voor de bewoners van haar stroomgebied: De Kleine Beerze leeft!

Erik Ronnes
Gedeputeerde Ruimte en Wonen
Provincie Noord-Brabant